

a karját s egy tájba ölel bennünket. Mi is a Tisza mellett gyökerezünk, s ha talán más szelek edzették is törzsünket, más sugarak is színesítették lombunkat, más viharok tördelték is águnkat, egy a talaj, amibe kapaszkodunk. Az Alföld sorsközösségének vagyunk gyermekei, s negyed évszázad után ismét egymás szemébe nézünk, egymás kezét fogjuk, újítgatjuk síkföldi sorsunk közös emlékeit, fürkesszük egymás lelkét, hogy az ismerős képben mindig csak önmagunkra döbbenjünk. Firtatjuk rokonságunkat, s akárhova nézünk, csak közös törzset és közös ágat találunk. Közös lombozat bomlik szemünk előtt, amely ugyanegy törvénnyel él, ugyanannak a napnak áldó fényéből. Szemléljük egymást és bámuljuk a közös vonásokat, az árulkodó hasonlatosságot, a mozgást, mely csalhatatlanul ugyanaz, a viselkedést, mely csak ugyanannak az egy családnak lehet sajátja, s nyiladozó szemmel ismerünk rá magatartására, amely csak ugyanannak a léleknek lehet külső megnyilatkozása.

A közös sors úz bennünket egymáshoz és a család természetes kapcsolata, amely oly édes ajándék a rokonalanság kietlenségében.

A veszély és biztonság egyaránt egymásfelé terel.

DRASKÓCZY EDE

A DÉLVIDÉKI MAGYAR IRODALOM ÉS FOLYÓIRATA

AZOK A SZELLEMI ERŐK, amelyek a délszláv elszakítottság idején a Bácska és Bánát magyarságában mint éltető nedv keringeni kezdtek, csak természetes, hogy ép azért, mert a félmilliónyi magyarság életerejét jelentették, megnyilvánulási formát kerestek. Szabadkán és Becske-
reken, Zomborban és Óbecsén új hajtások tapintottak az égboltozat felé és ezek az új hajtások, bármennyire is szétszóródtak és önmagukban jelentkezők voltak, egy közösségi élet megnyilatkozását jelentették. Az nem volt elég, hogy az írók verset írtak, a novellisták elbeszéléseket, az nem volt elég, hogy ezek a versek és novellák napilapok hervadó hasábjain mind sűrűbben megjelentek; minden magyar író érezte, hogy a közösségi életnek közösségi megnyilvánulási forma is kellett, az itt élő magyar nemzet irodalma egységes és erőteljes és egyben kollektív formában akarja életerőit bemutatni. Egyesületre, irodalmi társaságra akkor gondolni sem lehetett; maradt tehát az antológia, illetve az ebből szorosan következő irodalmi folyóirat.

Ez a folyóirat létre is jött s ha az első években több néven is (Vajdasági Írás, A Mi Irodalmunk, végül Kalangya), de ugyanazzal a hittel és akarással állott a délvidéki magyar irodalom szolgálatába és csaknem ugyanannak a gárdának együttműködésével is. Ez a folyóirat volt az a mágneses mag, amely maga köré tapasztotta mindazokat a konstruktív munkaerőket, akik a külsőleges, idegen világban magyarságukhoz mélységesen ragaszkodó írók együttesét jelentették s ahogyan multak az esztendőök, úgy erősödött ezeknek az íróknak egységesen magyar öntudata, amely lebontotta mindazo-

kat az elválasztó falakat, amelyeket kezdetben világszemlélet vagy vallás emelt közójük. Elsősorban Szenteleky Kornél ismerte fel, hogy a magyarság új sorsában a magyar nemzeti érzést mindenek fölé kell helyezni s írásaiban, levelezéseiben érdekes megfigyelni a fejlődési folyamatot, ahogyan ez a kezdetben az 1918. előtti kozmopolita székesfőváros szellemével indult fiatalember hogyan tér mind erősebben a honi tájhoz és a magyar néphez, hogy végül is a délvidéki irodalmi mozgalom igazi megindulásakor már meghirdesse a „Szeressük ami a mienk“ elvét és hogyan buzdítja egyre kitartóbban a fiatalokat arra, hogy a táj helyi sajátosságait keressék, írják meg, énekeljék ki és a kisebbségi sorba került magyarság sajátos életerőit kutassák fel, hogy ezekből az életerőkből tegyék össze a kialakuló közösségi munka szintézisét. Ez a munka pedig elsősorban magyar volt, amelynek nem volt más célja, csak az, hogy nemzetének szolgáljon, egy külsőleg idegen világban meghirdesse a magyarság életerejét és élethez való jogát s ezen is túl messzire kiáltssa, a határokon túl is meghirdesse az itt bontakozó magyar irodalom erejét. Ezt pedig elsősorban folyóiratában cselekedhette és cselekedte is; befelé a közönséggel keresett mind erősebb kapcsolatokat, a magyar törzsrország felé egyre érthetőbb és hallhatóbbá váló testvéri üzenetet küldött s a nagyvilág felé is jelentkezett, így például az 1933 évi raguzai Pen-világkongresszuson, amikor német, angol, francia, olasz és szerb nyelven megfogalmazott különszámában mutatta fel ország világ előtt az itteni magyarság szellemi életigenlését és erejét. Ez akkor bátor és becsületes magyar tett volt.

A Kalangya tehát megtette magyarság köteleességét a délszláv uralom idején, de szerkesztői felismerték új hivatását a felszabadulás után is. Ez az új hivatás semmiben sem marad a kisebbségi sors hihivatása mögött. Az elszakíttatás éveiben a Kalangya egy táborba gyűjtötte a bácskai és bánáti magyar írókat, a felszabadulás után pedig azon igyekezett, hogy ez az egységes tábor most már egyrészt a nemzetiségileg tarka területen elvégezze azt a végvári munkát, amelynek hiányát az első világháború előtti időkben annyira éreznünk kellett; kikutassa és irodalmilag felmutassa, irodalmi műveiben felhasználja azokat a mélybeszakadt, ősi magyar gyökereket, amelyek a magyarságot az országnak ehhez a talán egyik legfontosabb tájához kötik s amely gyökerek kutatása és nedveik felszívása a megszállás idején szigorúan tilos volt. Másik fontos feladata a délvidéki magyar folyóiratnak, hogy a megszállás alatt maradt Bánáság magyar íróival az élő kapcsolatokat a lehetőség szerint ápolja, sőt elmélyítse. Ha ez a munka akadályokkal járt, nem a Kalangya szerkesztőin mulott s ha eddig nem sikerült olyan bensőséges kapcsolatokat teremtenünk a Tisza tulsó partján maradtakkal, mint szeretnénk, nem azt jelenti, hogy a Kalangya reményt veszít és nem igyekszik ezt a törekvését a legnehezebb akadályok ellenére is felszínen tartani s mihelyt lehet, megvalósítani. A Délvidék csúcs-szervezete, a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség mingyárt a felszabadulás pillanatában átértézte, mennyire fontos a kisebbségi sorsban életrehívott folyóirat fenntartása, saját maga vette át a folyóirat kiadását s bízta meg a szerkesztéssel Herceg Jánost, a fiata-

labb nemzedék szerkesztőjét, aki pesti nagy kiadóknál csiszolgatta lektori tudását. (Itt is hangsúlyozzuk annak a rendkívül magas értékű munkának fontosságát, amelyet Szirmai Károly a megszállás idején végzett s amely munka néki elévülhetetlen írói és szerkesztői érdemeket biztosított). A meleg kapcsolatok a DMKSz és a Kalangya között mindmáig fennmaradtak s fenn is fognak maradni s nem változtatott semmit ezeken a kapcsolatokon az írók régi álmának megvalósítása, a Szenteleky Társaság megalakulása sem; Krámer Gyula felsőházi tag, a közös elnök személye egymaga is biztosítja a teljesen összehangzatos és szeretetteljes magyar munka folytatását.

A Délvidék magyar folyóirata mindig kereste a természetszerű kapcsolatokat Szeged felé is, hiszen a két egybeolvadó magyar táj testvéri egymásratalálása nemcsak érthető, hanem a legbelsőbb magyar törvényeknek engedelmeskedik. Ép ezért üdvözlöttük örömmel a Délvidéki Szemle és a Dugonics Társaság kezdeményezését s fogadta örömmel mind a DMKSz mind a Szenteleky Társaság a szegedi szellemi találkozóra szóló meghívást. Hittel hisszük, hogy ez a szellemi találkozó, ha a sors kiszámíthatatlan végezése szerint egyelőre el is maradt, becsületes magyar harcunk győzelmes megharcolása után (vagy talán még az előtt) megvalósul és a Kalangya, a Délvidék sajátos magyar szellemiségét képviselő folyóirata addig is és a jövőben is egybe tudja hangolni inkább szépirodalmi természetű munkásságát a Délvidéki Szemle inkább elmélyedően tudományos működésével.

A Kalangya, ha közvetlen elődeinek működését is hozzászámítjuk, immáron közel két évtizede jelenti azt a magyar kast, amelyben a Délvidék szellemi életének méhei termésük legjavát összehordták s megérlelték. Ez a kas még nagy irodalmi alkotások kirepítő fészke lehet s hitük szerint lesz is. Ezért vigyázunk rá, óvjuk, építgetjük ezer vihar közepette.

CSUKA ZOLTÁN

HARC A SZINVONALÉRT

A MEGSZÁLLÁS alá került Délvidék sohasem bővelkedett írókban. Legalábbis nem olyanokban, akiket az arra hivatott bíráló is így tartott számon. A lexikonokba becsempészett nevek ugyanis nem voltak alapulvehetőek. Ha nagyritkán akadt is egy-egy kimagasló tehetség, a főváros harácsoló karjaival hamar utána nyúlt és mohón felszívta. Az írónak itt még kevésbé volt rangja, megbecsülése. Még elnéző jóindulattal is hóbortos, felemás teremtménynékné számított. Nem csoda, ha az érzékenyebbje visszavonult, s magával is meghasonlottan, végkép elhallgatott. E tájat csak az hódíthatta meg, aki budapesti fémjelzéssel érkezett vissza, vagy aki a Politika hatlovas fogatán hajtatott be szülővárosába. Másnak a döngetett kapuk nem nyíltak meg.

Amikor az uralomváltozás váratlan-hirtelen bekövetkezett, ezen a vidéken alig élt néhány említésreméltó író. Az is túl java teremtkorán, felmutatható művein egy elavult irodalmi kor izlésével és